

((سلسله احكام فقهی (۱)))

احكام نماز

تدوین و تقدیم :

موسسه فرهنگی قرآن و سنت نبوی روانسر

فهرست مطالب

صفحه	موضوع	ردیف
۴	مقدمه	
۹	فصل اوّل	
۱۰	طهارت در اسلام	۱
۱۱	آداب دستشویی	۲
۱۳	وضو	۳
۱۵	سنت های وضو	۴
۱۷	رعایت نکاتی بعد از وضو گرفتن	۵
۱۸	چیزهایی که وضو را باطل میکنند	۶
۱۹	چه اعمالی در حال نداشتن وضو حرام است	۷
۲۰	مستحب بودن وضو	۸
۲۱	فصل دوم	

۲۲	نماز	۱
۲۳	اذان	۲
۲۴	دعای بعد از اذان	۳
۲۵	قامت نماز	۴
۲۶	شروط نماز	۵
۲۷	نماز بر چه کسی واجب است	۶
۲۷	چگونگی اقامه نماز	۷
۳۴	ابعض نماز	۸
۳۷	هیأت نماز	۹
۴۰	مکروهات نماز	۱۰
۴۲	آنچه نماز را باطل می کند	۱۱
۴۳	ارکان نماز	۱۲
۴۴	سجده سهو	۱۳
۴۵	جبران ارکان فراموش شده	۱۴

۴۹	قضای نماز	۱۵
۵۰	مجازات ترک کننده نماز	۱۶
۵۲	نمازهای سنت	۱۷
۷۱	اوقات مکروه	۱۸
۷۲	سجده تلاوت	۱۹
۷۴	سجده شکر	۲۰
۷۵	نماز میت	۲۱
	منابع و مآخذ	

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ
وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ وَاتَّبَاعِهِ أَجْمَعِينَ....

خداوند متعال بعد از تصحیح بینش انسان و رفع هر گونه شک و شبهه در خصوص مسائل اعتقادی و بعد از استقرار ایمان و یقین در قلب ، اولین تکلیف عبادی که برای او مقرر نموده ، نماز است همچنانکه در آیه سوم سوره بقره می فرماید : الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ... کسانی که به دنیای غیب و نادیده (همچون فرشتگان ، رستاخیز، بهشت ، جهنم و ...) ایمان دارند و نماز را به گونه شایسته ادا می کنند.

پیامبر (ص) در این باره می فرماید : مَا افْتَرَضَ اللَّهُ عَلَيَّ خَلْقِهِ بَعْدَ التَّوْحِيدِ أَحَبُّ إِلَيْهِ مِنَ الصَّلَاةِ . نزد خداوند هیچ

واجبی بعد از ایمان به وحدانیت خداوند به اندازه نماز محبوب نیست .

نماز موتور مُحرک سایر امور عبادی است . بدین معنی اگر نماز به درستی فهم و ادا شود سایر امور هم به تَبَعِ آن اصلاح می شوند و اگر به درستی فهم و ادا نشود دیگر امور هم اصلاح نخواهند شد .

نماز در اسلام دارای اهمیت بسیاری است تا جائیکه در شبانه روز اوقات خاصی بدان اختصاص داده شده است . إِنَّ

الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَّوْقُوتًا . نساء/۱۰۳

بی گمان نماز بر مومنان فرض و دارای اوقات معلوم و معین است .

پیامبر (ص) درباره اهمیت و فضیلت نماز می فرماید :
أَرَأَيْتُمْ لَوْ أَنَّ نَهْرًا بِبَابِ أَحَدِكُمْ يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلَّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ هَلْ يَبْقَى مِنْ دَرْنِهِ شَيْءٌ ؟ قَالُوا لَا يَبْقَى مِنْ دَرْنِهِ .
قال : فَذَلِكَ مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ يَمْحُوا اللَّهُ بِهِنَّ الْخَطَايَا .

(متفقٌ عَلَيْهِ) اگر بر در هر یک از شما چشمه ای جاری باشد و هر روز پنج بار با آن خویشتن را شستشو دهد آیا اثری از چرک بر بدن او باقی خواهد ماند؟ یاران گفتند : خیر اثری از آن باقی نخواهد ماند . پیامبر (ص) فرمود : نمازهای پنجگانه هم این چنین گناهان و خطایا را می شویند .

نماز کفارهٔ گناهان صغیره است : **الصَّلَوَاتُ الْخَمْسُ وَالْجُمُعَةُ إِلَى الْجُمُعَةِ كَفَّارَةٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا لَمْ تَغْشَ الْكَبَائِرُ .**
(رواه مسلم)

نمازهای پنجگانه و نماز جمعه تا جمعه بعد ، کفارهٔ گناهان اوقات میان آنها است ، در صورتی که شخص مرتکب گناهان کبیره نشود .

ضایع گرداندن نماز موجب ضایع شدن حسنات می شود:
مَنْ لَقِيَ اللَّهَ وَ هُوَ مُضَيِّعٌ لِلصَّلَاةِ لَمْ يَعْباَ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنْ حَسَنَاتِهِ . هرکس خداوند را ملاقات کند در حالی که نماز را

ضایع گردانده باشد ، خداوند برای حسناتش اهمیتی قایل نخواهد شد .

نماز موجب علو درجه و نزدیکی به خداوند است :
وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ . علق / ۱۹ سجده ببر و (به خداوند) نزدیک شو .

پیامبر (ص) خطاب به ثوبان (رض) فرمود : عَلَيْكَ بِكَثْرَةِ السُّجُودِ فَإِنَّكَ لَا تَسْجُدُ لِلَّهِ سَجْدَةً إِلَّا رَفَعَكَ اللَّهُ بِهَا دَرَجَةً وَحَطَّ عَنْكَ بِهَا خَطِيئَةٌ . (رواه مسلم و ترمذی) خداوند را زیاد سجده ببر ، همانا هر سجده ای که برای خداوند می بری خداوند تو را یک درجه بالا می برد (و به خود نزدیک می گرداند) و گناهی از گناهانت را پاک می گرداند ...

ترک نماز موجب کفر است : مَنْ تَرَكَ الصَّلَاةَ مُتَعَمِّدًا فَقَدْ كَفَرَ . (رواه ترمذی) هرکس نماز را عمداً ترک کند کافر شده است .

ما نماز می خوانیم چون خداوند آن را بر ما واجب گردانده است و نماز می خوانیم تا خداوند را یاد کنیم و خداوند متعال هم در عرش اعلیٰ نزد فرشتگانش ما را یاد کند . به وجود ما بندگان نمازگزار افتخار نماید .

این رساله به منظور تفهیم بهتر احکام نماز به دانش آموزان و تشویق آنان به ادای این فریضهٔ مهم الهی تدوین شده است . امید است با استفاده از آن گامی در راستای ادای مسئولیت برداشته و توشه ای برای آخرت خود بیندوزند و ما را از دعای خیر خود محروم ننمایند .

موسسه فرهنگی قرآن و سنت نبوی روانسر

فصل اوّل

طهارت ، وضو

طهارت در اسلام

طهارت به معنی پاکی و پاکیزگی است و اولین شرط بجای آوردن نماز ، برخورداری از طهارت و پاکیزگی می باشد . و برای شخص نمازگزار در سه چیز رعایت پاکیزگی واجب است :

۱- پاکی بدن :

الف: تمامی بدن نماز گزار از فرق سر تا انتهای انگشتان پا از هر گونه آلودگی و نجاست پاک باشند.

ب : وضو داشته باشد.

ج: در حیض و نفاس نباشد

د: جُنُب نباشد

۲- پاکی لباس: منظور آن است، تمامی لباسهایی که پوشیده ایم و حتی دستمالی که در جیب داریم از هرگونه آلودگی و نجاست بدور باشند .

۳- پاکی مکان : در جایی که نماز خوانده می شود ، خواه مسجد یا خانه یا باغ و صحرا ، بایستی از هر گونه آلودگی و نجاست ، پاک باشد.

آداب استنجا یا دستشویی

در هنگام رفتن به دستشویی رعایت موارد زیر لازم است :

- ۱- پیش از رفتن به دستشویی این دعا خوانده شود : بِسْمِ اللَّهِ
اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ . به نام خدا .
پروردگارا ، به تو پناه می برم از شرّ شیاطین نر و ماده .
- ۲- وارد شدن به دستشویی با پای چپ
- ۳- بستن در دستشویی.
- ۴- تکیه کردن بر طرف چپ
- ۵- پرهیز از صحبت کردن ، خوردن و آشامیدن
- ۶- برداشتن آب با دست راست و شستن و پاک کردن محل دفع
ادرار و مدفوع با دست چپ ، و در صورت نبودن آب ، با سنگ .
- ۷- بیرون آمدن از دستشویی با پای راست.

- ۸- پس از بیرون آمدن از دستشویی این دعا خوانده شود :
- اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي اَذْهَبَ عَنِّي الْاَذَى وَ عَافَانِي . سپاس
 خداوندی را که ناراحتی را از من بدور کرد و مرا عافیت بخشید.
- ۹- بعد از خروج ، شستن دستها با آب و صابون .
- ۱۰- قضای حاجت رو به قبله و پشت به قبله در فضای باز حرام
 است . اما در دستشویی اشکالی ندارد .
- ۱۱- ادرار در آب راکد و قضای حاجت بر سر راه مردم حرام
 است .
- ۱۲- استنجا (پاک کردن خود) با مواد خوراکی ، کاغذ و نوشته
 ، استخوان و چیزهای ناپاک جایز نیست .
- ۱۳- برای خارج شدن کرم (انگل) و باد از محل دفع مدفوع ،
 هر چند محل خروج آن تر باشد طهارت لازم نیست .

وضو

فرائض وضو عبارتند است از :

- ۱- نیت : (کسی که می خواهد وضو بگیرد باید بعد از شستن دستها) همراه با شستن صورت بگوید: " نیت دارم فرض وضو را بجای می آورم". نیت عبارت است از قصد قلبی ، اگر چه با زبان هم گفته نشود . اما تلفظ نیت با زبان بهتر و سنت است .
- ۲- شستن صورت : با دستهای پاک آب را برداشته و تمام صورت (یعنی فاصله بین دو نرمه گوش و محل رویش موی پیشانی تاچانه) را با آب بشوید .
- شستن ظاهر ریش پُر و انبوه کافی است اما اگر پُر نباشد بایستی ظاهر و باطن آن شسته شود .
- ۳- شستن دستها همراه با آرنج ، بهتر است ابتدا دست راست و سپس دست چپ همراه با آرنج ها شسته شود .
- ۴- مسح سر : بعد از شستن دستها ، بار دیگر دست را خیس کرده و بر موهای سرش بکشد ، (به شرطی که آن موها از حدود سر تجاوز نکرده باشند).

۵- شستن پاها با قوزک : بهتر است ابتدا پای راست و سپس پای چپ همراه با قوزک پاها شسته شود .

۶- رعایت ترتیب : منظور آن است ، وضو باید با ترتیبی باشد که بیان کردیم و نباید پس و پیش شوند .

سؤال : اگر در هنگام وضو گرفتن عضوی فراموش شود، چه باید کرد ؟

اگر هنگام وضو گرفتن عضوی فراموش شود ، وضو ناقص است و لازم است عضو فراموش شده شسته شود و سپس اعضای بعد از آن هم شسته شوند . مثلاً اگر بعد از پایان وضو به یاد آوریم که شستن دست راست را همراه با آرنج فراموش کرده ایم باید وضو را از شستن دست راست همراه با آرنج شروع کرده و سپس بقیهٔ اعضاء را تا پایان وضو ادامه دهیم .

یاد آور می شود در صورت نرسیدن آب به یکی از اعضای وضو در اثر چسپیدن چیزی مانند چسپ ، قیر و آدامس به اعضای وضو ، بایستی پس از برداشتن مانع و شستن آن ، وضو را از

همانجا ادامه داد و اگر در چنین حالتی نماز خوانده باشد باید دوباره نمازش را بخواند .

سنت های وضو

بجای آوردن سنت های وضو واجب نیست ، اما بجای آوردن آنها موجب برخوردارى از رحمت خدا و كسب ثواب بیشتر مى شود . كه عبارتند از :

- ۱- رو به قبله نشستن .
- ۲- گفتن " بسم الله الرحمن الرحيم " در ابتدای وضو . اگر در اول وضو فراموش شود در وسط و آخر وضو هم ایرادی ندارد .
- ۳- شستن كامل دستها و فاصله بين انگشتان با آب و صابون .
- ۴- تمیز کردن دهان و دندان در صورت امکان با مسواك زدن
- ۵- تمیز کردن بینی .
- ۶- انگشت در زیر موهای انبوه ریش انداختن ، تا آب به زیر آنها برسد.
- ۷- شستن دست و پای راست قبل از دست و پای چپ .

- ۸- شستن اعضاء بيش از حد معمول
- ۹- مسح کردن ظاهر و باطن گوش ها
- ۱۰- تميز کردن كناره چشم ها
- ۱۱- مسح تمام سر
- ۱۲- سه بار شستن هريك از اعضاء شستنی و سه بار مسح کردن سر .
- ۱۳- كمك نگرفتن از ديگران در هنگام وضو ، مگر در صورت ضرورت .
- ۱۴- پي در پي و پشت سر هم شستن اعضاء
- ۱۵- خواندن اين دعا در هنگام وضو گرفتن : **اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِيْ ذَنْبِيْ وَ وَسِعْ لِيْ فِيْ ذَا رِيْ وَ بَارِكْ لِيْ فِيْ رِزْقِيْ .** پروردگارا !
بيامرز گناهانم را و خانه ام را وسيع ، و روزيم را پر برکت گردان .
- ۱۶- خشك نكردن اعضاء وضو
- ۱۷- خودداري كردن از صحبت كردن در هنگام گرفتن وضو .
- ۱۸- صرفه جويي كردن در مصرف آب

۱۹- خواندن این دعا بعد از وضو : أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ . اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي مِنَ التَّوَابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ . سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَ بِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ . وَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيَّ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَيَّ آلِهِ وَ سَلَّمَ . گواهی می دهم که هیچ معبود به حقی جز الله نیست و گواهی می دهم که محمد (ص) بنده و فرستاده او است . پروردگارا مرا از توبه کنندگان و پاکیزگان بشمار آور ، تو پاک و منزهی . و گواهی می دهم معبود به حقی جز تو نیست و از تو آمرزش می خواهم و به سوی تو بر می گردم و درود خدا بر پیغمبر ما محمد (ص) و خاندان او باد .

رعایت نکاتی بعد از وضو گرفتن

۱- بعد از گرفتن وضو در حالی که هنوز پاها و سایر اعضا خشک نشده اند و مرطوب می باشند اگر با اشیاء آلوده به

نجاست تماس برقرار نمایند ، پا یا آن عضو آلوده شده ، و نماز با عضو آلوده باطل است. بلکه لازم ابتدا عضو آلوده را شست و سپس نماز را بجا آورد.

۲- بعد از وضو در حالیکه پاها هنوز خشک نشده اند بایستی از پوشیدن کفش ناپاک (و آلوده به نجاست) خودداری نمود .

۳- از گذاشتن پا روی فرش ناپاک که باعث آلوده شدن پا و ناقص شدن وضو می شود خودداری گردد .

۴- از خشک کردن دست و صورت با پارچه ناپاک خودداری شود .

چیزهایی که وضو را باطل می کنند

۱- خارج شدن چیزی از جلو یا عقب مانند ادرار ، باد و کرم.

۲- خوابیدن .

۳- بیهوش شدن .

۴- دست زدن به عورت خود یا دیگری . (با کف دست نه با نوک انگشتان)

۵- لمس نامحرم . برای پسر افراد زیر محرم هستند : مادر ، خواهر ، خاله ، عمه ، مادر بزرگ ، دختران خواهر و دختران برادر ، مادرِ زَنش ، مادرِ مادرِ زَنش ، زنِ پدر ، زنِ پدر بزرگ ، دختران همسر ، و همچنین در دوران شیرخوارگی اگر حداقل ۳ بار شیر زنی را خورده باشد پسر آن زن محسوب می شود و آن زن مادر و شوهرش پدر و فرزندانِش خواهر و برادرش و سایر محارم برادران و خواهران شیری او ، برای او هم محرم هستند .

برای دختر هم افراد زیر محرم هستند : پدر ، برادر ، عمو، دایی ، پدر بزرگ ، پسران خواهر و پسران برادر ، پدرِ شوهر و پدر بزرگ شوهر ، پسران شوهر و سایر محارم از جهت شیری .

چه اعمالی در حال نداشتن وضو حرام است

- ۱- اقامه نماز .
- ۲- لمس کردن قرآن .
- ۳- حمل کردن قرآن .

۴- طواف کعبه.

مستحب بودن وضو

در حالت های زیر داشتن وضو مستحب است :

- ۱- هنگام ذکر و تسبیح خداوند
- ۲- وقت رفتن به بستر خواب
- ۳- قبل از بجای آوردن غسل واجب و مستحب
- ۴- با وجود داشتن وضو ، تجدید وضو برای هر نماز واجب .

فصل دوم

نماز

نماز

إِنَّ أَوَّلَ مَا يَنْظَرُ فِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ عَمَلِ الْعَبْدِ الصَّلَاةُ. فَإِنْ وَجِدَتْ تَامَّةً قُبِلَتْ مِنْهُ وَ سَائِرُ عَمَلِهِ وَإِنْ وَجِدَتْ نَاقِصَةً رُدَّتْ عَلَيْهِ وَ سَائِرُ عَمَلِهِ . (رواه امام مالک) همانا اولین چیزی که از اعمال مومن در روز قیامت مورد بررسی قرار می گیرد نماز است پس اگر کامل ادا شده باشد نماز و سایر اعمالش از او پذیرفته می شود و اگر نماز را ناقص ادا کرده باشد نماز و سایر اعمالش هم به او باز گردانده می شود .

نمازهای واجب در طول شبانه روز پنج نماز می باشند :

- ۱- نماز صبح ۲ رکعت.
- ۲- نماز ظهر ۴ رکعت.
- ۳- نماز عصر ۴ رکعت.
- ۴- نماز مغرب ۳ رکعت.
- ۵- نماز عشاء ۴ رکعت.

اذان

اذان به معنی اعلام و جار زدن و به گوش رسانیدن است و در اصطلاح شرع ، کلمات مخصوصی است که در وقت نماز با بلند گفتن آنها وقت نماز اعلام می گردد و آن کلمات عبارتند از :

اللَّهُ أَكْبَرُ (۴) بار خدا بزرگتر از هر بزرگی است

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ (۲) بار شهادت می دهم که هیچ

معبود و پرستیده شده ای به حق نیست غیر از الله

أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ (۲) بار شهادت می دهم که

محمد(ص) فرستاده به حق از جانب خدا است .

حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ (۲) بار بیایید برای نماز

حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ (۲) بار بشتابید برای رسیدن به رستگاری

اللَّهُ أَكْبَرُ (۲) بار خدا بزرگتر از هر بزرگی است

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ (۱) بار هیچ معبود و پرستیده شده ای به حق

نیست غیر از الله .

در نماز صبح بعد از حَيَّ عَلَى الْفَلَّاحِ ، (۲) بار گفته می شود :
الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ بیدار شدن و برخاستن برای نماز بهتر از
خوابیدن است .

جواب دادن به اذان سنت است ، یعنی کلمات اذان را بعد از
مُؤَذِّن تکرار کنیم فقط در پاسخ حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ وَ حَيَّ عَلَى
الْفَلَّاحِ ، لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ می گوییم . و در جواب
الصَّلَاةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ ، صَدَقْتَ وَ بَرَرْتَ وَ بِالْحَقِّ نَطَقْتَ
می گوییم .

دعای بعد از اذان

بعد از اذان بر مؤذِن و شنونده اذان مستحب است بگویند :
اللَّهُمَّ صَلِّ وَسَلِّمْ وَ بَارِكْ عَلَى النَّبِيِّ الْكَرِيمِ وَ آلِهِ . سپس
این دعای مأثور خوانده شود :

اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ ، آتِ مُحَمَّدًا
(ص) الْوَسِيْلَةَ وَالْفُضِيْلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ إِنَّكَ

لا تُخْلِيفُ المِيعَادُ . پروردگارا ! ای خداوند این دعوتِ کامل و جامع ، و این نماز اقامه شده ، به محمّد (ص) همان مقام و منزلت والایی را که شایسته اوست عطا کن و او را به مرتبه ستوده ای که او را وعده فرموده ای برسان .

قامت نماز

اللهُ أَكْبَرُ (۲) بار

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ (۱)

أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللهِ (۱) بار

حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ (۱) بار

حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ (۱) بار

قَدْ قَامَتِ الصَّلَاةُ (۲) بار

اللهُ أَكْبَرُ (۲) بار

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ (۱) بار

شروط نماز

نماز پنج شرط دارد:

- ۱- رسیدن وقت نماز. وقت نماز صبح از طلوع فجر (اذان صبح) تا قبل از طلوع آفتاب ، وقت نماز ظهر ، گذشتن خورشید از وسط آسمان (اذان ظهر) تا عصر ، وقت نماز عصر از پایان وقت نماز ظهر (اذان عصر) تا غروب آفتاب ، وقت نماز مغرب بعد از غروب کامل آفتاب (اذان مغرب) تا ناپدید شدن شفق قرمز در قسمت غرب (حدود پنجاه دقیقه بعد از غروب آفتاب) و وقت نماز عشاء از هنگام ناپدید شدن شفق قرمز در قسمت غرب تا طلوع فجر صبحدم است .
- ۲- تأخیر انداختن نمازها (غیر از نماز عشاء) بدون عذر مکروه است.
- ۳- رو کردن به قبله .
- ۴- پوشاندن عورت ، که لازم است زن جز دستها تا مچ و صورت همه بدنش را بپوشاند .
- ۵- داشتن وضو .
- ۵- پاکی لباس و مکان نماز خواندن .

نماز بر چه کسی واجب است ؟

نماز بر کسی واجب است که دارای شرایط زیر باشد :

- ۱- اسلام ، بر کافر از زمان مسلمان شدنش نماز واجب می شود. و قضای نمازِ دورانِ کفر را ندارد . اما مُرْتَدِ بازگشته به اسلام ، بایستی نمازهای فوت شده در ایام ارتداد را قضا نماید .
- ۲- بلوغ ، نماز بر کودک نابالغ واجب نیست . اما بر پدر و مادر و سرپرست کودک لازم است او را از سن هفت سالگی به نماز و قضای آن وادار کنند و پس از ده سالگی اگر از نماز خودداری کند به آرامی او را تنبیه کنند . وادار کردن کودکان به نماز واجب و موجب ثواب است و ترک آن گناه می باشد .
- ۳- عقل ، نماز بر دیوانه و بیهوش تا رفع مشکل واجب نیست .

چگونگی اقامه نماز

- ۱- نیت و گفتن " اللَّهُ أَكْبَرُ " : در جای پاک و با لباس پاک و با وضو ، رو به قبله می ایستی و می گویی: " نیت دارم ۴

رکعت نماز ظهر را برای خداوند متعال بجای می آورم، اللَّهُ أَكْبَرُ."

۲- دست راست را روی دست چپ در بالای ناف می گذاری.

۳- سوره حمد را به ترتیب زیر می خوانی:

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ . (از شر و مزاحمت و وسوسه های) شیطان (هر موجود بدجنس از میان انسانها و جن های) رانده شده به خداوند پناه می برم .

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿۱﴾ به نام خداوند
بخشنده مهربان

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿۲﴾ سپاس و
ستایش خداوندی را سزاوار است که پروردگار جهانیان است .

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿۳﴾ بخشنده و مهربان است .

مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ ﴿۴﴾ مالک و صاحب روز جزا است

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ﴿٦٠﴾ تنها تو را
عبادت (پرستش ، بندگی و اطاعت) می کنیم و تنها از تو یاری
می طلبیم

أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ﴿٦١﴾ ما را به راه راست
راهنمایی فرما .

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ
عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿٦٢﴾ (آمین). راه کسانی
(همچون پیامبران ، صدیقین ، شهداء و بندگان نیکوکار) که
بدانان نعمت داده ای ، نه راه آنان که بر ایشان (به سبب آگاهی
از حق و عدم پیروی از آن) خشم گرفته ای ، و نه راه گمراهان
(که بدون آگاهی و کورکورانه از دیگران تبعیت می کنند) .

بعد از آن سوره اخلاص (قل هو الله) یا سوره دیگری را بخوان:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ بگو خدا ، یگانه ی یکتا
است

اللَّهُ الصَّمَدُ ﴿٢﴾ خداوند برآورنده ی امیدها و
برطرف کننده ی نیازمندیها است .

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ﴿٣﴾ کسی از او زاییده نشده است
و از کسی زاده نشده است .

وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾ و کسی همتا و
شبیه او نمی باشد

۵- بعد از خواندن سوره ، با گفتن " الله اکبر " به رکوع برو و
دستها را روی زانو ها قرار داده و بگو :

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ . (۱ یا ۳ بار) پاک و منزّه است
پروردگار والا مقامم و به ستایش او مشغولم .

۶- از رکوع بلند شده و بگو :

سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ، رَبَّنَا لَكَ الْحَمْد. خداوند می شنود ستایش کسی که او را ستایش گوید . خداوندا ، شکر و سپاس تو را سزااست .

۷- سپس با گفتن " الله اکبر " به سجده برو و پیشانی و بینی و کف هر دو دست و زانو ها و کف انگشتان پاهایت را روی زمین گذاشته و بگو :

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ . (۱ یا ۳ بار) پاک و منزه است پروردگار بلند مرتبه ام و من به ستایش او مشغولم .

۸- با گفتن " الله اکبر " سر را از سجده اول بلند کن و برای لحظه ای آرام بگیر ، بطوری که بدنت کاملاً از حرکت بایستد.

۹- دوباره با گفتن " الله اکبر " به سجده دوم برو و بگو:

سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ . (۱ یا ۳ بار) پاک و منزه است پروردگار بلند مرتبه ام و من به ستایش او مشغولم .

۱۰- سپس با گفتن " الله اکبر " برخیز و رکعت دوم را نیز مانند رکعت اول بخوان .

۱۱- بعد از انجام سجده دوم رکعت دوم ، با گفتن " الله اکبر " سر را بلند کن و بنشین ، بطوری که پای چپ در زیر خود و کف انگشتان پای راست روی زمین باشد و کف دستها را روی زانوها قرار داده و همه انگشتان دست غیر از انگشت سبابه ، بر روی هم می گذاری و دست را می بندی و بگو :

اَلتَّحِيَّاتُ الْمُبْرَكَاتُ الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلّهِ. اَلسَّلَامُ عَلَيكَ
 اَيُّهَا النَّبِيُّ وَ رَحْمَةُ اللهِ وَ بَرَكَاتُهُ. اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَ عَلَي عِبَادِ
 اللهِ الصَّالِحِينَ . اَشْهَدُ اَنْ لَّا اِلَهَ اِلَّا اللهُ وَ اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا
 رَسُوْلُ اللهِ اَللّهُمَّ صَلِّ عَلَي مُحَمَّد. انواع ستایش و بزرگواری و
 زنده بادها و نمازها و دعاهای پاکیزه سزاوار پروردگار و برای او
 است . سلام و درود و رحمت و برکات خدا، بر تو باد ای پیغمبر .
 و سلام بر ما و بر بندگان نیکوکار خداوند باد . گواهی می دهم
 که جز الله خدایی نیست و گواهی می دهم که محمد فرستاده او
 است . خداوندا ، مغفرت و رحمت خود را شامل محمد بفرما .

۱۲- سپس با گفتن " الله اکبر " برخیز و رکعت سوم و چهارم را مانند رکعت اول و دوم بخوان با این تفاوت که در رکعت سوم و چهارم بعد از سوره حمد خواندن سوره لازم نیست. و در رکعت چهارم تشهد (التَّحِيَّات) را مجدداً از اول کامل خوانده و در ادامه آن بعد از " اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَيَّ مُحَمَّدٌ " بگو :

... وَ عَلَيَّ آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَيَّ إِبْرَاهِيمَ وَ عَلَيَّ آلِ إِبْرَاهِيمَ فِي الْعَالَمِينَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. و مغفرت و رحمت خود را شامل کسان و پیروان محمد گردان همانگونه که توجه فرمودی و مرحمت کردی بر ابراهیم و بر کسان و پیروان ابراهیم در میان جهانیان . خداوندا ، تو ستوده و بزرگواری .

۱۳- ابتدا سر را به طرف راست برگردان و سپس به طرف چپ برگردان و در هر دو حالت بگو :

السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ.

ابعاض یا سنت های مهم نماز

ابعاض سنت های مهم نماز هستند که اگر عمداً ترک شوند نماز را باطل نمی کنند و اگر سهواً ترک شوند با سجده سهو جبران می شوند . ابعاض نماز عبارتند از :

۱- خواندن قنوت در نماز صبح :

خواندن قنوت جزو سنت های مهم نماز صبح می باشد ، که معمولاً بعد از گفتن " سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ " این دعا و سپس قنوت خوانده می شود .

" حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ مِْلَاءُ السَّمَاوَاتِ وَمِْلَاءُ الْأَرْضِ وَمِْلَاءُ مَا بَيْنَهُمَا وَمِْلَاءُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ . حمد و ستایش بسیار پاک و مبارک پُر آسمانها و زمین و پُر آنچه میان آن دو است و پُر آنچه تو خواسته باشی از چیزهای دیگر (تو را سزاوار است) .

بعد از ذکر فوق ، قنوت خوانده می شود :

اَللّٰهُمَّ اهْدِنِيْ (در جماعت اهدِنَا) فِيْمَنْ هَدَيْتَ وَ عَافِنِيْ
 (عَافِنَا) فِيْمَنْ عَافَيْتَ وَ تَوَلَّيْنِيْ (تَوَلَّانَا) فِيْمَنْ تَوَلَّيْتَ وَ بَارِكْ
 لِيْ (لَنَا) فِيْمَا اَعْطَيْتَ وَ قِنِّيْ (قِنَّا) شَرَّ مَا قَضَيْتَ . فَاِنَّكَ
 تَقْضِيْ وَ لَا يُقْضَى عَلَيْكَ وَ اِنَّهُ لَا يَدِلُّ مَنْ وَاَلَيْتَ وَ لَا يَعِزُّ مَنْ
 عَادَيْتَ تَبَارَكَتَ رَبَّنَا وَ تَعَالَيْتَ فَلَكَ الْحَمْدُ عَلَيَّ مَا قَضَيْتَ .
 اَسْتَغْفِرُكَ (نَسْتَغْفِرُكَ) وَ اَتُوْبُ (نَتُوْبُ) اِلَيْكَ وَ صَلَّى اللهُ
 عَلَيَّ النَّبِيِّ الْاُمَمِيِّ مُحَمَّدٍ وَ عَلَيَّ اٰلِهِ وَ صَحْبِهِ وَ سَلَّمَ .

خداوندا مرا هدایت فرما همراه کسانی که هدایتشان داده ای . و
 مرا تندرست نما همراه کسانی که آنان را عافیت ارزانی
 داشته ای و مرا سرپرستی کن همراه کسانی که سرپرستی
 کرده ای . و آنچه را که عطا فرموده ای بر من افزایش ده و
 مبارک گردان . و مرا از بدی آنچه مقدر فرموده ای محفوظ فرما .
 زیرا تو بازخواست می فرمایی و از تو بازخواست نمی شود و خوار
 نمی گردد کسی که تو دوستش بداری . و عزیز و بزرگوار
 نمی گردد کسی که تو با او دشمنی کنی . خداوندا تو مبارک و

بزرگواری . پس شکر و سپاس شایسته‌تو است به سبب داوری بر هر آنچه بفرمایی . از تو طلب آمرزش می‌کنم و توبه کرده و به سوی تو بر می‌گردم . خداوندا درود و رحمت بفرست بر محمد و کسان و یاران و پیروان او .

۲- تشهد اول در نماز ۳ رکعتی و ۴ رکعتی .

۳- صلوات دادن بر پیامبر (ص) در تشهد اول .

۴- صلوات دادن بر پیامبر (ص) در تشهد آخر

((اگر کسی نشستن برای تشهد اول و همچنین صلوات بر پیامبر (ص) را فراموش نمود و برخاست در صورتی که نوک انگشت های دستانش به بالای زانو ها برسد نمی تواند برای تشهد و صلوات برگردد ولی اگر کمتر از آن باشد می تواند برگردد و تشهد و صلوات را بجا آورد)) .

هیأت نماز

بجا آوردن هیأت نماز موجب برخورداری از اجر و ثواب بیشتر است و ترک کردن آنها نماز را باطل نمی کند و نیازی به بردن سجده سهو هم نیست .

هیأت نماز عبارتند از :

- ۱- بلند کردن هر دو دست هنگام تکبیرة الاحرام
- ۲- با دست راست دست چپ را گرفتن و در بالای ناف قرار دادن.

۳- خواندن دعای افتتاح بعد از تکبیرة الاحرام

وَجْهَتُ وَجْهِي لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ حَنِيفاً مُسْلِماً وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ . إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ.

من رو به سوی کسی می کنم که آسمانها و زمین را آفریده است و من (از هر راهی جز راه او) به کنارم و تسلیم او بوده و

از زمره مشرکان نیستم . همانا نماز و عبادت و زیستن (روش زندگی) و مردن من از آن خدا است که پروردگار جهانیان است . خدا را هیچ شریکی نیست و به همین دستور داده شده ام و من از مسلمانان (تسلیم شدگان محض اوامر خداوند) هستم .

۴- گفتن اعوذ بالله من الشیطان الرجیم قبل از سوره حمد

۵- نگاه کردن به سجده گاه

۶- گفتن آمین در پایان سوره فاتحه

۷- خواندن سوره یا چند آیاتی بعد از سوره فاتحه

۸- دست بلند کردن برای رفتن به رکوع

۹- گفتن الله اکبر در وقت رفتن به رکوع ، سجده ، بلند شدن

از سجده اول ، وقت رفتن به سجده دوم ، بلند شدن برای قیام .

۱۰- گفتن " سبحان ربی العظیم و بحمده " در رکوع

۱۱- دست بلند کردن در وقت اعتدال (سمع الله ...)

۱۲- گفتن سبحان ربی الاعلی و بحمده در سجده ها .

- ۱۳- خواندن دعای " رَبِّي اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَاجْبُرْنِي،
 وَارْزُقْنِي، وَعَافِنِي، وَاهْدِنِي". در بین دو سجده
- ۱۴- در هنگام سجده دستها را در راستای گوشها قرار دادن و باز گذاشتن آرنج و بازوها و بلند نگهداشتن شکم (برای مرد) و برای زن دستها را نزدیک گوشها قرار دادن و چسپاندن آرنج و بازوها به پهلو و چسپاندن شکم به رانها در وقت سجده .
- ۱۵- افتراش در تشهد اول . یعنی پای چپ را خواباندن و در زیر نشیمن خود قرار دادن و انگشتان پای راست را بر زمین گذاشتن و پاشنه را بلند نگه داشتن .
- ۱۶- تَوَرُّك در تشهد آخر ، یعنی نوک پای راست را بر زمین گذاشته و پاشنه را بلند نگهداشته و بر نشیمن و ران تکیه کرده و نوک پای چپ را به پشت پای راست بردن .
- ۱۷- گذاشتن هر دو دست روی زانوها در هنگام خواندن تشهد
- ۱۸- نگاه کردن به دست و انگشت شهادت در تشهد
- ۱۹- برگرداندن صورت به راست و چپ در وقت سلام دادن

۲۰- اضافه کردن ((و رَحْمَةً اللهُ و برکاته)) به سلام راست و چپ بعد از السَّلَام عَلَیْکُمْ .

مکروهات نماز

- مکروهات نماز، اعمالی هستند که انجام دادن آنها از اجر و ثواب نماز می کاهد ، اما نماز را باطل نمی کند و آنها عبارتند از:
- ۱- چرخاندن سر به طرف چپ یا راست .
 - ۲- نگاه کردن به آسمان .
 - ۳- نگاه کردن به لباس، فرش ، تابلو و عکس
 - ۴- جمع کردن لباسها و دست کشیدن بر موی سر.
 - ۵- گذاشتن دست روی دهان بدون ضرورت (برای جلوگیری از خمیازه ایرادی ندارد) .
 - ۶- ایستادن بر روی یک پا بدون ضرورت .
 - ۷- فوت کردن
 - ۸- صاف کردن جا نماز

۹- تف کردن بدون ضرورت (بر اثر صرفه و عطسه و بالا آمدن خلط سینه ایرادی ندارد در صورتی که از دستمال استفاده شود.

۱۰- به صدا در آوردن بند انگشتان و در هم فرو کردن انگشتان هر دو دست .

۱۱- خواندن نماز در صورت نیاز به دستشویی

۱۲- خواندن نماز در هنگام آماده بودن غذا و احساس گرسنگی و تمایل به صرف غذا و یا میوه هایی که بدان علاقمند باشد.

۱۳- قرار دادن دستها روی کمر .

۱۴- خم کردن سر در رکوع بیش از حد معمول .

۱۵- نماز خواندن در حمام ، سر راه عبور و مرور، در جای اشغال و زباله ، در داخل کلیسا ، تئاتر و سینما ، مکان استراحت حیوانات و در روی قبر و کنار آن . اما اگر خواندن نماز در روی قبر بخاطر تعظیم صاحب قبر باشد حرام است.

آنچه که نماز را باطل می نماید

- ۱- تلفظ بیش از دو حرف و بیشتر از آن که جزو نماز نباشند.
- ۲- تلفظ یک حرف همراه با مد مانند: (ها ... هو.. شا..)
- ۳- خنده و گریه و آه و ناله و فوت کردن و سرفه ، در صورتی که در اثر آنها حرفی تلفظ شود. اما اگر ناخواسته باشند و سبب تلفظ حرفی هم شوند نماز را باطل نمی کنند.
- ۴- تلاوت قرآن به منظور آگاه کردن کسی از چیزی . مانند بلند کردن صدا در نماز و یا خواندن آیه ای از قرآن در نماز در ارتباط با موضوعی که هدف از آن آگاه کردن دیگران باشد .
- ۵- انجام حرکات اضافی که آن حرکات در نماز باشند، مانند رکوع و سجده اضافی به صورت عمدی.
- ۶- انجام حرکات اضافی زیاد که جزو نماز نباشد مانند سه قدم پشت سر هم بر داشتن . (اما یک قدم و یا دو قدم پشت سر هم و سه قدم با فاصله ، و خاراندن کم بدن ، سبب باطل شدن نماز نمی شود).

- ۷- انجام حرکات اضافی زیاد خواه جزو نماز باشد یا جزو نماز نباشد به سهو و اشتباه (ا ما حرکات کم نماز را باطل نمی کند).
- ۸- خوردن و آشامیدن و قورت دادن عمدی باقیمانده ی خوراکی که از لابلای دندانها به دهان فرود می آید
- ۹- آشکار شدن بدن (عورت) مگر اینکه در اثر وزش باد باشد و فوراً آن را بپوشاند.
- ۱۰- تماس نجاست با بدن یا لباس یا مکان نماز ، مگر اینکه فوراً خود را از آن دور کند.
- ۱۱- انحراف از قبله به طوری که سینه نماز گزار از قبله بچرخد.

ارکان نماز

ارکان اقوال و اعمالی هستند که بجای نیاوردن آنها ، موجب باطل شدن نماز می شود . ارکان نماز عبارتند از :

- ۱- نیت
- ۲- گفتن " الله اکبر "
- ۳- ایستادن برای خواندن سوره حمد.

- ۴- خواندن سوره حمد.
- ۵- رکوع
- ۶- اعتدال یا ایستادن بعد از برخاستن از رکوع.
- ۷- سجده اوّل.
- ۸- نشستن بعد از سجده اوّل .
- ۹- سجده دوّم
- ۱۰- خواندن تحیات اوّل
- ۱۱- نشستن در هنگام خواندن تحیات آخر .
- ۱۲- صلوات دادن بر پیامبر (ص) بعد از خواندن تحیات آخرین رکعت.
- ۱۳- سلام دادن طرف راست .
- ۱۴- انجام دادن ارکان به ترتیبی که در نماز آمده است.

سجده سهو

سجده سهو ، دو سجده همچون سجده نماز بوده که بخاطر فراموش کردن انجام یکی از ارکان نماز یا ابعاض (سنت های

مهم) نماز انجام می شود که معمولاً بعد از خواندن تحیات و قبل از سلام دادن نماز، این دو سجده انجام می شوند. و نیت سجده سهو باید قلبی باشد و نیت تلفظ نشود. در سجده یا "سبحان ربی الاعلی و بحمدہ" گفته می شود، یا این تسبیح که مخصوص سجده سهو است خوانده شود: "سُبْحَانَ الَّذِي لَا يَنَامُ وَلَا يَمُوتُ وَلَا يَسْهُو" (۱ یا ۳ بار)

جبران کردن ارکان فراموش شده

اگر شخص نماز گزار عمداً یکی از ارکان نماز را ترک کند، نمازش باطل می شود، اما اگر به سهو و اشتباه و در اثر فراموشی یکی از ارکان را ترک کند، باید آن را جبران نماید.

۱- فراموش کردن نیت: اگر فردی مشغول نماز خواندن باشد و متوجه شود که نیت نیاورده است، باید به اول نماز برگردد و نیت بیاورد و از همانجا نماز را شروع کند چون آنچه قبل از نیت خوانده است باطل و نماز محسوب نمی شود. و هم چنین اگر در پایان نماز بدون سلام دادن از نماز خارج شود به محض اینکه

دانست فوراً سلام بدهد در پایان سجده سهو لازم نیست چون این بازگشت سبب انجام دادن عملی اضافه بر نماز نشده است .

۲- فراموش کردن سوره حمد در رکعت اول: اگر کسی قبل از رکوع بیاد آورد که سوره حمد را نخوانده است باید برگردد و سوره حمد را خوانده و نماز را ادامه دهد. اما اگر بعد از رفتن به رکوع یا سجده اول و یا سجده دوم بخاطر آورد که سوره حمد را نخوانده است ، قیام کند و سوره حمد را بخواند و بعد به رکوع و سجده رود ، این رکعت اول نماز محسوب می شود نه آنچه که قبل از سوره حمد خوانده بود. حال اگر در رکعت دوم در هر جای نماز که باشد ، متوجه شود که سوره حمد را در رکعت اول نخوانده است ، در آن حال سوره حمد و آنچه از رکعت دوم انجام داده جزو رکعت اول محسوب شده و آنچه که در رکعت اول انجام داده نماز به حساب نمی آید. و نماز را بر آن اساس ادامه داده و در پایان سجده سهو ببرد.

۳- فراموش کردن رکوع: اگر قبل از سجده یا بعد از آن بخاطر آورد که رکوع را ترک کرده، سریع برگردد و رکوع را انجام داده

و از همانجا نماز را ادامه دهد. اگر در رکعت بعدی بخاطر آورد که رکوع رکعت اول را ترک کرده ، رکعت دوم را بجای رکعت اول قرار داده و نماز را از همانجا ادامه دهد . و در پایان سجده سهو برود.

۴- فراموش کردن سجده: اگر کسی بعد از سجده برخاست و بخاطر آورد که سجده را فراموش کرده سریعاً بر گردد و به سجده برود و پس از بجای آوردن سجده برخیزد و نماز را از همانجا ادامه دهد . اما اگر بعد از سجده رکعت دوم بیاد آورد پس رکعت دوم را بجای رکعت اول قرار داده و رکعت اول چون یک سجده کم داشته، اضافی محسوب می شود و نماز را از همانجا با یک رکعت خوانده شده ادامه دهد. و اگر در رکعت آخر بخاطر آورد که در یکی از رکعت های نماز یک سجده را ترک کرده ، یک رکعت دیگر نماز بخواند و در پایان سجده سهو بجای آورد.

۵- فراموش کردن تعداد رکعات : اگر کسی در تعداد رکعت های نماز شک داشته باشد تعداد رکعت کمتر را ملاک قرار دهد. مثلاً اگر کسی نمی دانست حال که این رکعت نماز را

می خواند رکعت سوم است یا چهارم، لازم است آن رکعت را رکعت سوم محسوب نماید و یک رکعت دیگر نماز بخواند و در پایان هم سجده سهو بجای آورد.

اگر چنانچه میان رکن ترک شده و ادامه نماز فاصله ای نبود ، سجده سهو لازم نیست . مثلاً : اگر کسی در حالی که سوره حمد را می خواند بیاد آورد که نیت را ترک کرده ، پس نیت بیاورد و نماز را شروع و به پایان برساند . و یا بعد از تحیات آخر بدون سلام دادن بخواهد بر خیزد و برود ، اما بخاطر آورد که سلام نداده است ، پس سلام دهد. یا اینکه هنگامی که بخواهد " قل هو الله " بخواند بیاد آورد که سوره حمد را نخوانده است ، پس سوره حمد را خوانده و نماز را ادامه دهد . در این حالات چون رکن دیگری فاصله ای میان رکن ترک شده ایجاد نکرده است ، نیازی به سجده سهو نیست.

۶- اگر در نماز سهو شود و شخص می خواست سجده سهو ببرد اما فراموش کرد و سلام داد ، اگر فاصله زیاد نباشد سجده

سهو ببرد و مجدداً نماز را سلام دهد ، اگر فاصله زیاد بود ، بردن سجده سهو بی فایده است .

۷- برای ترک کردن سجده سهو ، سجده سهو لازم نیست .

۸- هر سهوی که برای امام پیش بیاید حتی اگر پیش از اقتدای مأموم باشد برای مأموم هم حساب می شود و اگر امام سجده سهو ببرد باید مأموم هم سجده ببرد .

قضای نماز

هر کس نمازش را در وقت خود بجا نیاورد تا از وقت آن خارج شود بایستی آن را حتماً قضا نماید. اگر نماز به سبب فراموشی یا خواب قضا شده باشد فقط قضای نماز واجب است و لازم است فوراً قضا شود چون تأخیر در آن گناه محسوب می شود ، اما اگر عمداً و بدون عذر نمازش قضا شده باشد گناهکار است و علاوه بر قضای نماز بایستی استغفار نماید و از خداوند طلب آمرزش کند .

نماز قضا واجب است پیش از نماز حاضر گزارده شود مگر اینکه وقت نماز حاضر نزدیک به آخر باشد و یا جماعت از دست رود ، اگر چندین نمازش بعضی با عذر و برخی هم بدون عذر فوت شده باشند، بایستی ابتدا نمازهایی را قضا نماید که بدون عذر فوت شده اند و سپس نمازهای با عذر را قضا نماید . کسی که نماز قضا دارد ، در اوقاتی که فرصت قضای نماز را دارد حرام است که به عبادت های سنت (نماز سنت) مشغول شود .

مجازات ترک کننده نماز

اگر مسلمانی عمداً نماز را ترک کند باید امام مسلمانان یا نائب او به او تذکر دهد و از او بخواهد که توبه کند و نمازش را شروع و نمازهای گذشته را هم قضا نماید .

اگر چنین فردی به دستور امام یا نائب او عمل نمود ، مسلمانی توبه کننده است و اگر عمل ننمود دو حالت دارد :

۱- اظهار می کند که به واجب بودن نماز معتقد نیست ، چنین شخصی مرتد و از دین برگشته محسوب می شود و پس از ارشاد و راهنمایی ، اگر توبه نکند و بر کفر خود باقی بماند ، کشته می شود و در خارج از قبرستان مسلمانان دفن می شود .

۲- به واجب بودن نماز اعتقاد دارد ، اما به اخطار امام یا نائب او اهمیّت نمی دهد ، لذا به اندازه وقت دو نماز (ظهر و عصر) به او مهلت داده می شود ، اگر عمل ننمود کشته می شود اما در گورستان مسلمانان و برابر آداب اسلامی کفن و دفن می شود .

- در صورت نبود امام و حکومت اسلامی ، مسلمانان بایستی در صورت امکان مانع دخالت چنین افرادی در امور جامعه شده و در مراسم تشیع جنازه آنها شرکت ننمایند و اجازه ندهند در قبرستان مسلمانان دفن شوند .

- در صورت نبود امام ، فردی از روی تنبلی نماز را ترک کند ولیکن وجوب آن را انکار ننماید مسلمانان موظف هستند او را نصیحت کنند در صورتی که چنین فردی بر حال بی نمازی بمیرد ، مسلمانان بایستی با حالت بی میلی در تشیع جنازه و

مراسم او حاضر شوند و گرچه همچون مسلمانان دفن می شود
اما در صورت مصلحت چند قدمی دورتر از قبرستان مسلمانان
دفن می شود تا پند و عبرت برای امثال او شود .

نمازهای سنت

۱- **نماز سنت رواتب:** نمازهای سنت رواتب نمازهای
مستحبی هستند که قبل از نماز های پنجگانه یا بعد از آنها
خوانده می شوند و عبارتند از: رواتب مؤکده و رواتب غیر مؤکده.
نیت نماز های سنت رواتب : نیت دارم ۲ رکعت نماز سنت راتبه
قبل یا بعد از نماز (ظهر) را بجا می آورم برای خدا " الله
اکبر "

نمازهای سنت مؤکده ، نمازهایی سنتی هستند که پیامبر
(ص) همیشه آنها را بجای آورده است و عبارتند از : دو رکعت
قبل از نماز صبح، دو رکعت قبل و دو رکعت بعد از نماز ظهر ،
دو رکعت بعد از نماز مغرب و دو رکعت بعد از نماز عشاء .

نمازهای سنت غیر موکده، نمازهای سنتی هستند که پیامبر (ص) گاهی آنها را برگزار کرده و بعضی اوقات هم برگزار نکرده است. و عبارتند از: دو رکعت قبل و دو رکعت بعد از نماز ظهر، چهار رکعت قبل از نماز عصر، دو رکعت قبل از نماز مغرب و دو رکعت قبل از نماز عشاء.

نمازهای سنت تکمیل کننده نواقصات نمازهای فرض مانند خشوع و خضوع، تدبر و اندیشیدن و ... می باشند. و اگر نقصی در آنها باشد بوسیله نمازهای سنت جبران می شود.

- مستحب است در رکعت اول نماز سنت قبل از صبح بعد از سوره حمد، سوره ((الم نشرح)) و در رکعت دوم ((الم تر کیف)) یا سوره ((کافرون)) و در رکعت دوم ((قل هو الله احد)) خوانده شود.

- نمازهای سنت رواتب اگر از وقت خود خارج شوند قضای آنها سنت است.

- نمازهای سنت خسوف و کسوف و تَحِيَّةَ الْمَسْجِدِ اگر از وقت خود خارج شوند، قضا ندارند.

- اگر کسی نماز سنت قبل از ظهر را نگزارده باشد می تواند آن را با سنت بعد از ظهر به صورت چهار رکعتی (همچون نماز ظهر) بجا آورد . نیت آن چنین است : نیت دارم رواتب قبلیه و بعدیه نماز ظهر را بجا می آورم برای خدا الله اکبر .

۲- نماز سنت ضحی (چاشتگاه) : نماز ضحی هر روز از هنگامی که خورشید به اندازه یک نیزه از افق بالا می آید تا هنگام فرا رسیدن نماز ظهر برگزار می شود . حداقل آن دو رکعت و حداکثر آن دوازده رکعت است . مستحب است در رکعت اول بعد از فاتحه ، سوره ((والشّمس)) و در رکعت دوم ((والضّحی)) خوانده شود . و اگر بیش از دو رکعت گزارده شود در دو رکعت بعدی در رکعت اول بعد از سوره فاتحه ((کافرون)) و در رکعت دوّم ((قل هو الله)) خوانده شود .

۳- نماز اشراق: نماز اشراق دو رکعت است که هر روز قبل از نماز سنت ضحی بعد از بالا آمدن آفتاب به اندازه یک نیزه برگزار می شود .

۴- نماز وتر: حداقل نماز وتر یک رکعت و حداکثر آن یازده رکعت است اگر نماز وتر بیش از دو رکعت گزارده شود دو رکعت دو رکعت ، و یک رکعت آخر تنها گزارده می شود و معمولاً بعد از سنت راتبه بعد از نماز عشاء گزارده می شود . سنت است در رکعت اول نماز وتر، بعد از فاتحه سوره ((الاعلی)) و در رکعت دوم ((کافرون)) و در رکعت سوم سوره های ((قل هو الله ، فلق و ناس)) خوانده شوند .

- کسی که نماز تهجد (شب) می خواند سنت است نماز وتر را بعد از تهجد بگذارد.

- نماز وتر در ماه رمضان بعد از تراویح ، سنت است با جماعت گزارده شود .

۵- نماز سنت تحیة المسجد : دو رکعت نماز است که به

هنگام ورود به مسجد و قبل از نشستن به عنوان هدیه به مسجد خوانده می شود و تا زمانی که انسان در مسجد ننشسته است فرصت برای خواندن آن نماز باقی است اما به محض نشستن ، فرصت آن از دست می رود . اگر کسی این نماز را نخواند بهتر است بگوید ((سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ)) .

نیت : نیت دارم دو رکعت نماز سنت تحیة المسجد بجا می آورم برای خدا الله اکبر .

نماز تحیة المسجد با نماز سنت راتبه و نمازهای فرض هم گزارده می شود . نیت آن چنین است : نیت دارم دو رکعت نماز سنت راتبه قبل از ظهر یا فرض چهار رکعت ظهر و سنت تحیة المسجد را بجا می آورم برای خدا الله اکبر .

کسی که نماز قرض دارد با وجود داشتن قرض نمی تواند سنت بخواند ، اما در ضمن قرض می تواند تحیة المسجد را هم بخواند . (نیت قرض و تحیة المسجد با هم)

۶- **نماز سنت خروج از مسجد نبوی** : سنت است هنگام خارج شدن از مسجد پیامبر (ص) در مدینه دو رکعت نماز سنت خروج از مسجد پیامبر (ص) گزارده شود . (همچون دو رکعت تحیة المسجد) .

۷- **نماز سنت احرام** : قبل از نیت حج یا عمره و داخل شدن در مناسک حج سنت است دو رکعت نماز احرام گزارده شود.

۸- **نماز طواف** : بعد از بجای آوردن طواف کعبه ، سنت است در پشت مقام ابراهیم دو رکعت نماز طواف خوانده شود.

۹- **نماز سنت وضو** : دو رکعت نماز سنت است که وقت گزاردن آن بعد از وضو گرفتن تا خشک شدن آثار وضو می باشد و همچون تحیة المسجد ضمن نماز قرض و سنت دیگر گزارده می شود.

۱۰- نماز سنت بعد از اذان: گزاردن دو رکعت نماز بعد از گفتن یا شنیدن اذان سنت است .

۱۱- نماز اوّابین (توبه): کسی که می خواهد از گناه یا گناهان خود توبه نماید ، سنت است بین مغرب و عشاء حداقل دو رکعت و حداکثر بیست رکعت نماز سنت اوّابین بگزارد . و توبه کرده و از خداوند متعال برای گناهان خود آمرزش بطلبد .

۱۲- نماز تراویح: نماز تراویح ویژه شبهای ماه مبارک رمضان می باشد که معمولاً بعد از نماز عشاء در خانه یا مسجد به صورت نماز دو رکعتی خوانده می شود ، که حداقل ۸ و حداکثر ۲۰ رکعت می باشد و همراه با سه رکعت وتر حداقل یازده و حداکثر بیست و سه رکعت می شود .

وقت نماز تراویح بعد از نماز عشاء تا طلوع فجر یا نماز صبح می باشد.

نماز تراویح به صورت دو رکعت دو رکعت گزارده می شود .

۱۳- نماز تهجد (شب) : نماز تهجد بعد از مقداری خوابیدن و بیدار شدن گزارده می شود و حداقل آن دو رکعت و حداکثر آن معین نشده است و وقت آن بعد از نماز عشاء تا طلوع فجر صادق است.

- گزاردن نماز تهجد در هر شب مکروه است و سنت است فاصله داشته باشد تا بدن شخص ضعیف نشود .

- ترک نماز شب برای کسانی که به آن عادت کرده اند مکروه است .

- اگر کسی برایش امکان بیدار شدن برای نماز شب نبود می تواند بعد از نماز عشاء و راتبه بعد از آن ، نماز تهجد و سپس وتر را بخواند .

۱۴- نماز سفر : سنت است مسافر هنگام سفر مباح دو رکعت نماز سنت سفر بگزارد و در رکعت اول سوره ((کافرون)) و رکعت دوم ((قل هو الله)) را بخواند .

۱۵- نماز مسافر : سنت است مسافر در طول سفرش در هر منزلی که استراحت می کند دو رکعت نماز سنت مسافر را بگذارد .

۱۶- نماز سرزمین ندیده : اگر شخص به سرزمینی قدم نهاد که هرگز آنجا نرفته بود سنت است دو رکعت نماز سنت بگذارد.

۱۷- نماز سنت دارالکُفر یا کافرستان : اگر شخص به سرزمینی رفت که مردمان آن دیار کافر و مشرک بودند ، دو رکعت نماز سنت دارالشُرک بجا آورد .

۱۸- نماز بازگشت از مسافرت : سنت است شخص هنگام بازگشت از سفر قبل از رفتن به خانه ، به مسجد رفته و دو رکعت نماز سنت قَدُوم یا رسیدن از سفر بجا آورد .

۱۹- نماز خروج از منزل : هنگام خروج از منزل به منظور توفیق خواستن از خداوند و توکل نمودن به او ، سنت است دو رکعت نماز خروج از منزل گزارده شود .

۲۰- نماز دخول به منزل : پس از داخل شدن به منزل به شکرانه به منزل رسیدن ، سنت است دو رکعت نماز دخول به منزل گزارده شود .

۲۱- نماز حاجت : در وقت نیاز به چیزی مشروع و مباح به منظور یاری خواستن از خدا سنت است دو رکعت نماز حاجت گزارده شود .

۲۲- نماز استخاره : استخاره به معنی طلب خیر و درخواست بهترین راه از خداوند است و کسی که تصمیم دارد کاری مباح انجام دهد (و یا در بین دو کار خیر) در انجام دادن و ندادن آن در شک و تردید باشد پس از بررسی با عقل و تجربیات خود و مشاوره با دیگران در صورت روشن نشدن موضوع ، سنت است دو رکعت نماز استخاره بخواند . لازم است شخص نماز گزار پس از نماز استخاره از خداوند متعال بخواهد که فکر و اندیشه او را در کار مورد نظر روشن فرماید . اگر با یک

بار استخاره فکر او روشن نشود می تواند تا هفت بار نماز استخاره را تکرار کند تا حقیقت امر برایش روشن شود.

- در کار خیر و شر حاجت به استخاره نیست ، چون خیر ، خیر و مصلحت است و شر ، شر و معصیت است .

- استخاره با قرآن و کتاب دعا و غیره خلاف شرع ، و بدعت است.

۲۳- نماز صلاة التَّسْبِيح : صلاة التَّسْبِيح چهار رکعت
است . اگر در شب گزارده شود دو رکعت دو رکعت و اگر در روز گزارده شود مانند نماز چهار رکعتی برگزار می شود. نماز صلاة التَّسْبِيح به دو روش گزارده می شود.

۱- بعد از خواندن دعای افتتاح ((وَجْهتُ وَجْهِيْ ..)) و خواندن حمد و سوره ، ۱۵ بار در رکوع ، ۱۰ بار در اعتدال (بعد از بلند شدن از رکوع) ، ۱۰ بار در سجده اوّل ، ۱۰ بار در بین دو سجده ، ۱۰ بار در سجده دوّم و ۱۰ بار در نشست بعد از سجده دوّم (بعد برای رکعت بعدی برخاسته یا در صورت رکعت آخر بودن بعد از آن تحیات خوانده و) جمعاً در هر رکعت ۷۵

بار ((سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ)) خوانده می شود .

۲- بعد از نیت و قبل از شروع فاتحه ۱۵ بار ، بعد از خواندن حمد و سوره ۱۰ بار ، در رکوع ۱۰ بار ، در اعتدال ۱۰ بار ، در سجده اول ۱۰ بار ، در نشست بین دو سجده ۱۰ بار ، در سجده دوم ۱۰ بار ((سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ)) خوانده می شود .

- نماز صلاة التَّسْبِيح در صورت امکان و توانایی ، شخص می تواند هر روز یکبار ، هر هفته یکبار ، هر ماه یکبار ، هر سال یکبار و یا حداقل در طول عمر یکبار ، این نماز را بگذارد .
- اگر کسی نماز قضا داشته باشد اگر صلاة التَّسْبِيح را به صورت دو رکعتی بخواند نیت نماز صبح و اگر به صورت چهار رکعتی بگذارد نیت نماز ظهر ، عصر یا عشاء را همراه با صلاة التَّسْبِيح بیاورد ، و به یکی از دو روش قبل نماز را بگذارد .
سنت است در رکعت اول سوره ((کافرون)) و در رکعت دوم ((قل هو الله)) خوانده شود .

۲۴- نماز زفاف یا عروسی : بعد از عقد نکاح و قبل از رفتن به حجله ، به منظور اطاعت از خداوند متعال و زندگی مملو از صفا و صمیمیت و طلب فرزندان صالح و شایسته ، سنت است دو رکعت نماز زفاف گزارده شود .

۲۵- نماز خروج از حمام : پس از بیرون آمدن از حمام سنت است دو رکعت نماز خروج از حمام گزارده شود.

۲۶- نماز شروع جهاد : هنگام آماده شدن برای جهاد، و پیش از حرکت به منظور انقیاد امر پروردگار و یاری خواستن از خداوند سنت است دو رکعت نماز گزارده شود .

۲۷- نماز عیدین : ما مسلمانان در سال دو عید یا جشن داریم که در هر یک از این اعیاد (رمضان و قربان) دو رکعت نماز معمولاً با جماعت بصورت نماز صبح خوانده می شود با این تفاوت که در رکعت اول نماز ۷ بار و در رکعت دوم آن ۵ بار این تسبیح قبل از سوره حمد خوانده می شود " **سُبْحَانَ اللَّهِ وَ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ اللَّهُ أَكْبَرُ** . بعد از هر بار خواندن این

تسبیح با گفتن ((اللهُ أَكْبَرُ)) دست ها را تا نزدیک گوشها بلند کرده و سپس روی سینه قرار داده می شود .

نیت نماز عید : نیت دارم ۲ رکعت نماز سنت عید (فطر یا قربان) را به جماعت بجا می آورم برای خدا " اللهُ أَكْبَرُ" .

- بعد از نماز جماعت، امام دو خطبه مخصوص عید را می خواند. سنت است نماز عیدین با جماعت برگزار شوند .

- اگر هفت بار تسبیح رکعت اوّل فراموش شود در رکعت دوّم می تواند تسبیح رکعت دوّم (۵ بار) را بخواند .

- فراموش کردن تسبیح رکعت اوّل و دوّم عید، به سجده سهو نیاز ندارد .

- مراسم عید از غروب آفتاب روز قبل (آغاز شب عید) با گفتن تکبیر ((اللهُ أَكْبَرُ ، اللهُ أَكْبَرُ ، اللهُ أَكْبَرُ لا اله الا اللهُ واللهُ أَكْبَرُ ، اللهُ أَكْبَرُ و لِلّهِ الْحَمْدُ)) در منزل و مسجد و خیابان و بیابان شروع می شود .

- تکبیر عید فطر در تمامی ساعات شب عید تا شروع نماز عید فطر سنت است و بعد از سلام دادن نماز عید خاتمه می یابد.

- تکبیر عید قربان از صبح روز عرفه تا عصر روز سیزدهم ذیحجه است .

- برای حاجیان در شب عید قربان به جای تکبیر، تلبیه : لَبَّيْكَ
اَللّٰهُمَّ لَبَّيْكَ ، سنت است و تکبیر آنها از ظهر روز عید قربان شروع می شود .

- احیا و زنده نگه داشتن شب های عید با تلاوت قرآن و خواندن ذکر و دعا مستحب است .

- غسل عید سنت است و وقت آن از نیمه شب آغاز می شود.

- سنت است نماز گزار در صورت امکان پیاده و آرام به محل برگزاری نماز برود .

- پوشیدن لباس های پاکیزه و زیبا و معطر مستحب است .

آداب اسلامی بعد از نماز عید

- مصافحه و و بهمدیگر دست دادن .

- عیادت و دید و بازدید.

- رها کردن کینه و دشمنی .

- طلب حلالیت از یکدیگر .

- تاکید بر اخوت و برادری و محبت متقابل.

۲۸- نماز خسوف : خسوف به معنی ماه گرفتگی است , که

به سبب قرار گرفتن زمین در بین ماه و خورشید پدید می آید .
مسلمانان به منظور اعتراف به عجز و ناتوانی خود , و توبه و بازگشت به سوی پروردگار و توجه بیش از پیش به نعمت های خداوند متعال , بنا به سفارش پیامبر اسلام (ص), در هنگام ماه گرفتگی نماز خسوف بجای می آورند .

کیفیت ادای نماز خسوف

نماز خسوف را می توان به دو روش زیر ادا نمود :

روش اوّل : نیت نماز خسوف آورده می شود , سپس دو رکعت نماز همانند نمازهای دو رکعتی گزارده می شود.

روش دوّم :

الف : نیت نماز خسوف آورده می شود .

ب : خواندن حمد و سوره , رفتن به رکوع و بلند شدن از رکوع

ج : خواندن حمد و سوره ی دیگر و رکوع دیگر و اعتدال دیگر.
د : بجای آوردن هر دو سجده و نشست بین سجده ها به طور عادی .

ه : برخاستن و بجای آوردن رکعت دوم مانند رکعت اول . و با خواندن تحیات و سلام دادن نماز پایان می یابد .
نماز خسوف چون در شب گزارده می شود به صورت نماز های جهری به مانند نمازهای صبح و مغرب و عشاء , با صدای بلند خوانده می شود .

ب: نماز کسوف : کسوف به معنی خورشید گرفتگی است , که به سبب قرار گرفتن ماه در بین زمین و خورشید پدید می آید .

کیفیت ادای نماز کسوف همچون نماز خسوف است با این تفاوت که در نماز کسوف , نیت نماز کسوف آورده می شود و چون در روز گزارده می شود به صورت نمازی های ظهر و عصر آهسته خوانده می شود .

بعد از پایان نماز خسوف و کسوف ، دو خطبه هم مانند خطبه های جمعه خوانده می شود که در آنها از خسوف و یا کسوف یاد می شود و خطیب مردم را به توبه و تقوی و نیکی و احسان دعوت می نماید . و بعد از خطبه ها مراسم نماز پایان می یابد .

۲۹- نماز استسقاء (طلب باران) : استسقاء به معنی

آب خواستن است و معمولاً در صورت تأخیر در بارش به منظور درخواست باران از خداوند متعال سنت است دو رکعت نماز استسقاء خوانده شود . در رکعت اول قبل از خواندن سوره فاتحه ۷ الله اکبر و و در رکعت دوم قبل از خواندن سوره حمد ۵ الله اکبر گفته می شود .

- نماز استسقاء سنت است با جماعت و در بیرون شهر و آبدی گزارده شود.

- خطیب بعد از نماز دو خطبه همچون خطبه های جمعه می خواند و در خطبه ها مردم را به توبه و طاعت و تقوی و رعایت حقوق دیگران و طلب آمرزش از خداوند سفارش می کند.

- سنت است کسانی که بیرون رفته اند اعمال نیکو و مخلصانه خود را نزد خداوند شفیع قرار دهند .

- سنت است در صورت مؤثر نبودن ، نماز استسقاء چندین بار تکرار شود تا خداوند متعال رحمتش را ارزانی بدارد.

- سنت است شخص خود را در معرض اولین بارانی که بعد از نماز استسقاء می بارد قرار دهد .

- سنت است به هنگام آمدن باران گفته شود : ((اَللّٰهُمَّ صَيِّبًا نَافِعًا)) خداوندا ، بارانی بادوام و پر منفعت باشد .

۳۰- نماز سنت مطلق : سنت مطلق زمان و مکان معلومی

ندارد و هر اندازه شخص بخواهد می تواند نماز سنت مطلق بگذارد .

- گزاردن نماز سنت مطلق جز در اوقات مکروه ، درست است .

بزرگ ترین نمازهای سنت به ترتیب عبارتند از :

۱- وتر ۲- دو رکعت فجر (قبل از نماز صبح) ۳- رواتب قبل و بعد از نمازهای پنجگانه ۴- نماز ضحی ۵- نماز متعلق به عمل

خاص همچون : احرام ، طواف ، تَحِيَّةُ الْمَسْجِدِ ، استخاره ، حاجت ، توبه ، خروج از منزل و دخول به منزل ، دارالشَّرْكَ ، سرزمین جدید ، خروج از حمام ، بازگشت از مسافرت ، شروع جهاد ، زفاف ، سنت وضو ، هر یک در وقتِ خود ، و سنت مطلق در رتبه پس از آنها قرار دارد .

اوقات مکروه

در شبانه روز سه وقت برای گزاردن نماز سنت ، مکروه تحریمی است و نماز در آن اوقات باطل می باشد .

۱- پس از گزاردن نماز صبح تا خورشید به اندازه نیزه ای از افق فاصله بگیرد .

۲- وقتی که خورشید به وسط آسمان می رسد تا گذشتن از آن و داخل شدن به وقت نماز ظهر

۳- بعد از گزاردن نماز عصر تا غروب کامل خورشید

- نمازهای سنت وضو ، تحیة المسجد ، سجده شکر ، سجده تلاوت ، نماز جنازه ، نماز باران و نماز کسوف(خورشید گرفتگی) بدون کراهت در تمام اوقات درست می باشند .
- قضای نماز واجب در هر وقت (و اوقات مکروه) ایرادی ندارد.
- دو رکعت نماز استخاره و دو رکعت نماز احرام در اوقات یاد شده باطل می باشد .

سجده تلاوت

سجده تلاوت ، سجده ای است که هنگام تلاوت و یا شنیدن آیات سجده ، گزارده می شود . آیات سجده ۱۴ مورد می باشند که عبارتند از :

۱- اعراف / ۲۰۶	۲- رعد / ۱۵	۳- نحل / ۴۹
۴- اسراء / ۱۰۷	۵- مریم / ۸۵	۶- حج / ۱۸
۷- حج / ۷۷	۸- فرقان / ۶۰	۹- نمل / ۲۵
۱۰- سجده / ۱۵	۱۱- فصلت / ۳۷	۱۲- نجم / ۶۲
۱۳- انشقاق / ۲۱	۱۴- علق / ۱۹	

چگونگی بجا آوردن سجده تلاوت :

۱- نیت ، همچون نیت نماز : نیت دارم سجده تلاوت بجا می آورم برای خدا الله اکبر

۲- همراه با گفتن الله اکبر به سجده رود .

۳- در سجده تلاوت مستحب است بگوید : ((سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَ صَوَّرَهُ وَ شَقَّ سَمْعَهُ وَ بَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَ قُوَّتِهِ فَتَبَارَكَ اللهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ)) .

اگر در سجده دعا و ذکر دیگری بخواند و یا هیچ ذکرى نخواند ایرادی ندارد .

۴- با گفتن الله اکبر سر را از سجده برداشته و همچون نماز سلام دهد .

- در هنگام نماز خواندن هم ، شخص می تواند سجده تلاوت بجا آورد . اما نیازی به آوردن نیت و دادن سلام نیست . بلکه بعد از سجده برخاسته و تلاوت یا نماز را ادامه می دهد .

- در نماز جماعت مأوم باید از امام تبعیت کند اگر امام سجده تلاوت بجا آورد او هم به تبعیت از او سجده بجا بیاورد ، اگر امام

بعد از تلاوت آیه سجده به سجده نرفت مأموم هم نباید سجده تلاوت بجا آورد ، در غیر این صورت نمازش باطل می شود .
- آیه ۲۴ سوره ص ، سجده تلاوت نیست بلکه سجده شکر است ، و در غیر نماز سجده بردن برای آن (آیه ۲۴ سوره ص) مستحب است و در نماز اگر عمداً سجده برده شود نماز را باطل و لیکن سهواً ایرادی ندارد .

سجده شکر

سجده شکر ، سجده ای است همچون سجده نماز که معمولاً در هنگام برخورداری از نعمت و یا رفع بلا و مصیبت ، و یا دیدن اشخاص بیمار و مبتلا ، به شکرانه گرفتار نبودن و به منظور سپاسگزاری از خداوند متعال بجا آورده می شود .
چگونگی بجا آوردن سجده شکر :

۱- نیت : ((نیت دارم سجده شکر بجا می آورم برای خدا الله اکبر)) .

۲- همراه با گفتن الله اکبر به سجده رود .

۳- در سجده شکر آنچه که بیانگر سپاس برای خدا است گفته شود همچون : ((اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ ، اَلشُّكْرُ لِلّٰهِ)) یا ((اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ اَلَّذِي اَذْهَبَ عَنَّا اَلْحَزْنَ اِنَّ رَبَّنَا لَغَفُوْرٌ شَكُوْرٌ)) . سپاس و ستایش برای خداوندی که غم و اندوه را از ما زدود همانا پروردگار ما آمرزنده و بسیار شکر پذیر است .

۴- با گفتن الله اکبر سر را از سجده برداشته و همچون نماز سلام دهد .

- سجده شکر در هنگام نماز خواندن جایز نیست و سبب باطل شدن نماز می شود .

نماز میّت

نماز میّت فرض کفایه است و اگر فردی آن را انجام دهد تکلیف از سایرین ساقط می شود و اگر انجام نشود همه مردم آن شهر یا روستا گناهکار محسوب می شوند .

کسی که نماز میّت را می خواند باید وضو داشته باشد و ایستاده و رو به قبله بایستد و نماز میّت رکوع و سجود ندارد و

بعد از غسل میّت تا هنگام دفن خوانده می شود و در صورت امکان با جماعت و در سه صف برگزار می شود و امام نماز میّت را به صورت سریه (و آهسته) می خواند .

چگونگی ادای نماز میّت :

۱- نیت : نیت دارم فرض کفایه این میّت (یا اموات) را با جماعت یا امامت بجا می آورم برای خدا الله اکبر .

۲- خواندن سوره حمد

۳- تکبیر دوّم (الله اکبر)

۴- صلوات دادن بر پیامبر (ص) : اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَ عَلٰی اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰی اِبْرَاهِيْمَ وَ عَلٰى اٰلِ اِبْرَاهِيْمَ فِى الْعَالَمِيْنَ اِنَّكَ حَمِيْدٌ مَّجِيْدٌ .

۵- تکبیر سوّم (الله اکبر)

۶- دعای خیر برای میّت : برای مرد (مذکر) حداقل آن : اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَاَرْحَمَهُ بِرَأْسِهِ وَاغْفِرْ لَهَا وَاَرْحَمَهَا . وکاملتر آن : لِلّٰهِمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا وَ شَاهِدِنَا وَ غَائِبِنَا وَ صَغِيْرِنَا وَ كَبِيْرِنَا وَ

ذَكَرْنَا وَ اُنْتَانَا اَللّٰهُمَّ مَن اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاحْيِهِ عَلٰى الْاِسْلَامِ وَ مَن تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلٰى الْاِيْمَانِ .

اگر میت دو نفر مذکر یا مؤنث باشند باشند : اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُمَا وَارْحَمْهُمَا . و اگر بیش از دو نفر مذکر باشند یا مذکر و مؤنث با هم باشند اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُمْ وَارْحَمْهُمْ و اگر بیش از دو نفر مؤنث باشند اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لَهُنَّ وَارْحَمْهُنَّ ، گفته می شود .

برای کودک نابالغ : اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ (اجْعَلْهَا برای مؤنث) فَرَطًا لِابْوَيْهِ (لِابْوَيْهَا) وَ سَلَفًا وَ ذُخْرًا وَ عِظَةً وَاعْتِبَارًا وَ شَفِيْعًا وَثِقْلًا بِهِ (بِهَا) مَوَازِيْنَهُمَا وَ اَفْرِغِ الصَّبْرَ عَلٰى قُلُوْبِهِمَا

۷- تکبیر چهارم : الله اکبر

۸- خواندن این دعا : اَللّٰهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا اَجْرَهُ (اَجْرَهَا برای مؤنث) وَ لَا تَفْتِنَّا بَعْدَهُ (بَعْدَهَا) وَ اغْفِرْ لَنَا وَ لَهُ (لَهَا)

۹- سلام دادن . ابتدا به طرف راست اَسْلَامٌ عَلَیْكُمْ وَ رَحْمَةٌ اَللّٰهِ و سپس به طرف چپ اَسْلَامٌ عَلَیْكُمْ وَ رَحْمَةٌ اَللّٰهِ

وَ صَلَّى اللهُ عَلَى نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلَى آلِهِ وَ أَصْحَابِهِ وَ أَتْبَاعِهِ
أَجْمَعِينَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ . وَاجْعَلْنَا مِنْ زُمْرَةِ عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ .
أَمِينَ بِرَحْمَتِكَ يَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

منابع و مآخذ

سید سابق	۱- فقه السنه
شرف الدین یحیی النّووی	۲- السّراج الوهّاج
دکتر مصطفی الخن	۳- الفقه المنهجي
دکتر مصطفی البغا	
علی الشربجي	
محمد ربیعی	۴- باقیات صالحات
عبدالکریم مدرس	۵- شریعت اسلام